

9. B Ö L Ü M

Alzheimer Hastalığı Bulunan Bir Kişide Hukuki Ehliyetin Değerlendirilmesi

Gökçe KARAMAN¹
Can CİMİLLİ²
Erdem ÖZKARA³

Giriş

Türk Medeni Kanunu'nda fiil ehliyetinin kapsamı; kendi fiilleriyle hak edinebilme ve borç altına girebilme olarak belirtilmektedir (1). Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyetinin olduğu ve erginliğin ise onsekiz yaşın doldurulmasıyla başladığı belirtilmektedir (1). Bununla birlikte 18 yaşından küçük olsa bile, kişi evlenmiş ise ergin olarak kabul edilir ve onbeş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir (1). Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, Türk Medeni Kanunu'na göre ayırt etme gücüne sahiptir (1). Ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur ve kanunda gösterilen ayrık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukuki sonuç doğurmaz (1).

Demans; genellikle kronik veya ilerleyici seyreden, kognitif fonksiyonlarda normal yaşlanmaya bağlı olarak olması beklenen gerilemenin ötesinde bir bozulmaya yol açan bir sendrom olarak tanımlanmaktadır (2). Kişinin hafıza, düşünme, davranış ve günlük aktivitelerini yapabilmesinde zamanla kötüleşmeye neden olmaktadır. Bilinç ise etkilenmemektedir (2, 3). Kognitif fonksiyonlardaki bozulma ile birlikte duygusal kontrol, sosyal davranışlar veya motivasyonda bozulmalar da sıklıkla eşlik etmektedir. Dünya genelinde 50 milyon insanda demans olduğu ve her yıl 10 milyon insana demans tanısı konulduğu belirtilmektedir (2-4). Bir sendrom olan demansı bir şemsiye terim olarak kabul edersek, beyini etkileyen farklı hastalıklar veya yaralanmalara bağlı olarak demans ortaya çıkabilmektedir. Alzheimer hastalığına bağlı olarak görülen demans, en sık görülen demans tipi olup, olguların yaklaşık %60-70'inden sorumludur (2-4).

¹ Uzm. Dr., Adli Tıp Kurumu Manisa Adli Tıp Şube Müdürlüğü, gokce.karaman@adalet.gov.tr

² Prof. Dr, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, erdem.ozkara@deu.edu.tr

³ Prof. Dr, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, can.cimilli@deu.edu.tr

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda olgumuzun 2011 yılında hukuki-füil ehliyetinin tam olduğunu gösteren spesifik tıbbi verilerin olmaması ve hastalığın ilerleyici vasfı dikkate alındığında 2011 yılında hukuki ehliyetinin tam olduğu yönünde bir karara varmanın tıbben mümkün olmadığı görüşüne varılmıştır. Bu tür sorunlarla karşılaşılması için Alzheimer hastalığı gibi nörodejeneratif hastalık tanılı kişilerde hukuki ehliyetin kullanılacağı zamanlarda tek hekim muayenesi yerine nörolojik ve ruhsal bulguların ilgili uzmanlarca detaylı şekilde değerlendirildiği raporlara gereksinim vardır.

Kaynaklar

1. Kanunu, Türk Medeni. "Kanun No. 4721 Kabul Tarihi: 22.11. 2001." Resmi Gazete 24607 (2001).
2. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>. Erişim Tarihi: 10.03.2021.
3. Mayo Clinic On Alzheimer's Disease And Other Dementias, eds: Jonathan Graff-Radford, Angela M. Lunde, Mayo Clinic Press, 2020.
4. Jha A. Alzheimer's Disease: Diagnosis and Treatment Guide. Springer Nature; 2020.
5. Razani J, Bayan S, Funes C et al. Patterns of deficits in daily functioning and cognitive performance of patients with Alzheimer disease. *Journal of Geriatric Psychiatry and Neurology*. 2011;24:23-32.
6. Stiegel, L. An overview of elder financial exploitation. *Generations-Journal of the American Society on Aging*. 2012;36:73-80.
7. Lichtenberg PA, Stickney L, Paulson D. Is psychological vulnerability related to the experience of fraud in older adults? *Clinical Gerontologist*. 2013;36:132-146.
8. Marson DC, Triebel KL, Knight AJ. Assessment of financial capacity: A neuropsychological perspective. In: G. J. Demakis (Ed.), *Civil capacities in clinical neuropsychology*. 2012; New York, Oxford University, p:39-68.
9. Sousa, LB, Simoes MR, Firmino H, Peisah C. Financial and testamentary capacity evaluations: procedures and assessment instruments underneath a functional approach. *International Psychogeriatrics*. 2014;26(2):217.
10. Kennedy KM. Testamentary capacity: A practical guide to assessment of ability to make a valid will. *J Forensic Leg Med*. 2012;19(4):191-5.
11. Jacoby R, Steer P. How to assess capacity to make a will. *Br Med J*. 2007;335:155e7.
12. Ferner RE. Drugs and testamentary capacity. *J Clin Forensic Med*. 1997;4(4):185e7.
13. Regan WM, Gordon SM. Assessing testamentary capacity in elderly people. *South Med J*. 1997;90(1):13e5.
14. Akdede B. Psikiyatrik görüşme, öykü alma ve psikiyatrik muayene. İn: Yetişkin Psikiyatri, eds: Yemez B, Tunca Z, Rotatıp Kitabevi, Ankara, 2013. p:9-22.
15. Mazzocco MM, Kover ST. A longitudinal assessment of executive function skills and their association with math performance. *Child Neuropsychol*. 2007;13(1):18-45.
16. Carlson SM, Zelazo PD, Faja S. Executive function. in: *Oxford Handbook of Developmental Psychology*, Vol:1. 2013, p:706-742.
17. Gülmez Ö, Tümer AR, Karacaoğlu E, et al. Alzheimer hastalığında fiil ehliyeti. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2014;23(1):30-38.